

IZVAJANJE PROGRAMA EU ZA KREPITEV SODELOVANJA Z DRŽAVAMI KANDIDATKAMI IN MOREBITNIMI KANDIDATKAMI NA PODROČJU CIVILNE ZAŠČITE

Implementation of the EU Programme for strengthening cooperation with candidate and potential candidate countries in the field of Civil Protection

Domen Torkar* UDK 351.862:614.8(4)

Povzetek
Uprava RS za zaščito in reševanje v letih 2011 in 2012 izvaja del Programa EU za krepitev sodelovanja z državami kandidatkami in morebitnimi kandidatkami na področju civilne zaščite v okviru Instrumenta predpristopne pomoči EU (Instrument for Pre-Accession – IPA). Program je namenjen državam kandidatkam (Črna gora, Hrvaška, Makedonija, Srbija in Turčija) in državam morebitnim kandidatkam (Albanija, Bosna in Hercegovina, Kosovo) za vstop v EU. Namen programa EU IPA je prispevati k razvoju zmogljivosti civilne zaščite držav upravičenk in jih seznaniti z delovanjem mehanizma civilne zaščite EU ter je namenjena krepitevi mednarodne pomoči ob velikih naravnih in drugih nesrečah v jugovzhodnem delu Evrope. V okviru programa EU IPA Uprava RS za zaščito in reševanje izvaja podprogram, ki se nanaša na organizacijo regionalnih vaj zaščite in reševanja. Pripravila in izvedla je dve mednarodni praktični vaji zaščite in reševanja. Leta 2011 je bila v Sloveniji organizirana vaja IPA SI – QUAKE 2011, leta 2012 pa je bila na Hrvaškem izvedena vaja IPA CRO – FLOODS 2012.

Abstract
In the 2011 – 2012 period, the RS Administration for Civil Protection and Disaster Relief has been implementing part of the EU Programme for strengthening cooperation with candidate and potential candidate countries in the field of Civil Protection under the Instrument for Pre-Accession Assistance – IPA. The programme is intended for candidate countries (Montenegro, Croatia, Macedonia, Serbia and Turkey) and potential candidate countries (Albania, Bosnia and Herzegovina, and Kosovo) for accession to the EU. The EU IPA Programme aims to contribute to the development of Civil Protection capabilities of countries beneficiaries, familiarise them with the operation of the EU Civil Protection Mechanism and to strengthen international assistance in the event of major natural and other disasters in South Eastern Europe. As part of the EU IPA Programme, the RS Administration for Civil Protection and Disaster Relief is running a sub-programme which deals with the organisation of regional emergency response exercises. It has organised and implemented two international practical emergency response exercises. In 2011, Slovenia organised the practical exercise IPA SI – QUAKE 2011 exercise and in 2012, Croatia hosted the exercise IPA CRO – FLOODS 2012.

* mag., vodja programa IPA CZ, domen.torkar@urszr.si

Uvod

V okviru Instrumenta predpristopne pomoči (Instrument for Pre-Accession – IPA) je Evropska komisija leta 2009 objavila razpis za izvedbo programa IPA za krepitev sodelovanja z državami kandidatkami in morebitnimi kandidatkami na področju civilne zaščite (program IPA CZ).

Instrument predpristopne pomoči Evropske unije (EU) je bil kot del zunanje pomoči EU vzpostavljen leta 2007, za cilj pomagati državam upravičenkam (kandidatkam in potencialnim kandidatkam za članstvo v EU) pri njihovem razvoju in na poti članstva v EU¹. Skupna predpristopna pomoč za sedanjí finančni okvir (2007–2013) je 11,5 milijarde EUR.

Program za krepitev sodelovanja z državami kandidatkami in morebitnimi kandidatkami na področju civilne zaščite

Namen programa IPA CZ je izboljšati preventivne aktivnosti in odziv na naravne in druge nesreče ter zmanjšati ranljivost držav upravičenk (Albanija, Bosna in Hercegovina, Črna gora, Hrvaška, Kosovo, Makedonija, Srbija in Turčija) zaradi naravnih in drugih nesreč na lokalni, nacionalni in regionalni ravni, in prispevati k razvoju zmogljivosti na področju civilne zaščite in približevanja k mehanizmu civilne zaščite EU. Mednarodno sodelovanje na področju zaščite in reševanja je nujno zaradi povečevanja števila nesreč s čezmejnimi učinki in števila nesreč, pri katerih je vključena tudi mednarodna reševalna ali humanitarna pomoč.

Program IPA CZ sestavljajo trije različni loti oziroma podprogrami. Podprogram 1 obsega oblikovanje, pripravo, izvedbo in evalvacijo programa usposabljanja z izmenjavo strokovnjakov. Program predvideva oblikovanje usposabljanj v treh stopnjah, ki so primerljive z usposabljanji, ki že potekajo v okviru mehanizma civilne zaščite EU. Podprogram 2 obsega oblikovanje, pripravo, izvedbo in evalvacijo dveh regionalnih mednarodnih vaj, vključno s štabnimi vajama, ter zagotovitev sodelovanja ekip držav upravičenk na vajah v okviru mehanizma civilne zaščite EU. Podprogram 3 predvideva pripravo, organizacijo in evalvacijo 12 delavnic, ki obravnavajo ključne teme s področja civilne zaščite.

Glavni cilji dodeljenega podprograma 2 so, s pomočjo sodelovanja držav upravičenk na dveh regionalnih vajah

in vajah mehanizma civilne zaščite EU, izboljšati postopke alarmiranja in aktiviranja njihovih enot za civilno zaščito, izboljšati usposobljenost reševalcev in drugih strokovnjakov in zagotoviti njihovo kompatibilnost znotraj mehanizma civilne zaščite EU. Dodatni cilj podprograma je tudi zagotavljanje sodelovanja predstavnikov držav prejemnic pomoči oziroma njihovih enot na vajah, ki so organizirane v okviru mehanizma civilne zaščite EU.

Uprava RS za zaščito in reševanje kot vodilni partner v podprogramu za vaje

Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (URSZR) je bila na javnem razpisu EU skupaj s partnerji izbrana za izvedbo podprograma 2, imenovanega tudi IPA Civil Protection Exercise Programme. Novembra 2010 je bila podpisana pogodba za njegovo izvedbo med URSZR in Evropsko komisijo. Termiski rok izvedbe programa je 1. december 2010–30. november 2012. Vse aktivnosti, povezane z izvedbo programa, so v celoti financirane iz sredstev EU. Največja vrednost sredstev je 1.449.800 EUR.

URSZR ta podprogram izvaja kot vodilni partner v konzorciju, ki ga sestavljajo še hrvaška Državna uprava za zaščito in reševanje (DUZS), nemška Zvezna agencija za tehnično pomoč (THW) in švedska Agencija za zaščito in pripravljenost (MSB). Razpisna komisija pri Komisiji EU je konzorciju dodelila izvedbo podprograma 2². URSZR, kot vodja konzorcija, skladno z razpisno dokumentacijo vodi celotni projekt in je eden redkih državnih organov v Sloveniji, ki deluje kot vodilni organ v projektu zunanje pomoči EU. URSZR poleg operativne priprave in izvedbe mednarodnih vaj zaščite in reševanja opravlja tudi vse organizacijske, finančne in promocijske aktivnosti projekta.

Vse članice konzorcija imajo veliko izkušenj s sodelovanjem v različnih dejavnostih civilne zaščite na evropski ravni, in sicer pri organizaciji praktičnih vaj zaščite in reševanja ter tudi pri izvajanju mednarodnih reševalnih intervencij ter humanitarne pomoči. Dodatna referenca konzorcija je, da sta dve članici (Slovenija in Hrvaška) iz regije oziroma njene neposredne bližine ter imata izkušnje s sodelovanjem z državami upravičenkami in dodaten interes pri poglobljanju medsebojnega sodelovanja in zaupanja.

Slovenija je že v preteklosti aktivno podpirala različne aktivnosti EU na področju civilne zaščite na območju

¹ Instrument določa Uredba Sveta št. 1085/2006, sprejeta 17. julija 2006, izvedbena pravila pa so določena v Uredbi Komisije št. 718/2007 z dne 12. junija 2007 in v Uredbi Komisije št. 80/2010 z dne 28. januarja 2010.

² Izbran izvajalec podprograma 1 in 3 je svetovalno podjetje Hulla & Co. Human Dynamics KG iz Avstrije v konzorciju z dansko Agencijo za upravljanje ob nesrečah (DEMA) in Rdečim križem Avstrije.

zahodnega Balkana, kot je na primer njena aktivna vloga v okviru Pobude za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za Jugovzhodno Evropo (Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South Eastern Europe – DPPI SEE).

Med predsedovanjem Slovenije Svetu EU je bila podpora državam Zahodnega Balkana pri njihovem približevanju EU prednostna naloga. Sklepne ugotovitve Seminarja o krepitvi sodelovanja z državami kandidatkami in državami Zahodnega Balkana na področju civilne zaščite, ki ga je v sodelovanju z Evropsko komisijo februarja 2008 na Bledu organizirala URSZR, so podprle nadaljnjo krepitev sodelovanja, oblikovana pa je bila tudi t. i. »blejska pobuda«, ki je vsebovala različne konkretne predloge za doseg splošnejših ciljev³.

Temeljni politični dokument za pripravo za program IPA CZ so Sklepi Sveta EU o sodelovanju z državami kandidatkami in potencialnimi kandidatkami Zahodnega Balkana na področju civilne zaščite z dne 5. junija 2008 in temeljijo prav na »blejski pobudi«, ki je gotovo dosežek predsedovanja Slovenije Svetu EU.

Projektna organizacijska struktura in poročanje

Program ima razvejano organizacijsko strukturo, v katero so vključene različne ravni sodelujočih pri upravljanju projekta.

Najširša oblika in organizacijska struktura nadziranja in usmerjanja projekta je Skupina za usmerjanje projekta (Steering Group), ki jo sestavljajo predstavniki konzorcija, imenovani nacionalni predstavniki (National Correspondents) iz vseh držav prejemnic pomoči ter predstavniki Evropske komisije. Med izvajanjem projekta so bili skupaj s konzorcijem, ki je izvajal podprogram 1 in 3, organizirani trije sestanki te skupine; prvi na Brdu ob začetku izvajanja projekta in imenovanju skupine, drugi v Bruslju

na polovici izvajanja projekta ter zadnji ponovno v Sloveniji v zaključni fazi izvajanja projekta. S predstavniki držav prejemnic pomoči je bil zaradi njihovih priprav za sodelovanje pred vsako praktično vajo organiziran tudi skupni sestanek Skupine za pripravo vaje (Exercise Planning group), v kateri sodelujejo omenjeni strokovnjaki.

Znotraj URSZR je bil za nadzor in usklajevanje vseh dejavnosti v programu ustanovljen projektni svet. Sestavljajo ga člani kolegija generalnega direktorja URSZR ter imenovani slovenski strokovnjaki (ključni in neključni). Na sestankih projektne sveta so bili predstavljeni in obravnavani načrti izvajanja projekta in izvedba posameznih nalog projekta, organizacija posameznih vaj v projektu pa je bila podprta tudi z imenovanjem delovnih skupin. Večja delovna skupina, razdeljena tudi v podskupine, je bila imenovana pri organizaciji v praktične vaje IPA SI-QUAKE 2012 v Sloveniji. Delovne podskupine so bile odgovorne za različna področja. Njihov namen je bil zagotoviti učinkovito organiziranost države gostiteljice na vaji in organizatorke vseh potrebnih aktivnosti, kot so priprava delovišč, izvajanje vseh javnih naročil, zagotovitev prehrane, nastanitve, varnosti in varstva pri delu, zdravstva in komunikacijskih sredstev, priprava in upravljanje operativne baze itn.

Naloge v programu v imenu podpisnice pogodbe URSZR in drugih članov konzorcija opravljajo imenovani t. i. ključni (Key Experts) in neključni strokovnjaki (Non Key experts). Ključni strokovnjaki so bili predstavljeni v prijavi za razpis⁴, neključni pa so bili izbrani v prvi fazi izvajanja projekta in predlagani v uvodnem poročilu, ki ga je izvajalec programa pripravil Evropski komisiji v prvi trimesečni fazi izvajanja programa. Izbiro strokovnjakov je potrdila Evropska komisija na podlagi skladnosti predpisanih znanj in izkušenj strokovnjakov z zahtevami iz razpisa.

Ključni strokovnjaki v projektu so vodja projekta, strokovnjak za pripravo in vodenje vaj ter dva strokovnjaka za zagotavljanje logističnih in drugih nalog.

Neključni strokovnjaki, ki sodelujejo pri izvedbi projekta, so strokovnjaki za odnose z javnostmi, nadzorniki vaje, strokovnjak za varnost in varstvo pri delu, strokovnjak za ocenjevanje vaje in strokovnjaki za informacijsko in komunikacijsko tehnologijo.

Skupaj je v projektne strukturi imenovanih 20 strokovnjakov, od katerih je osem Slovencev, preostali prihajajo iz Nemčije (4), Švedske (4), Hrvaške (3) in Avstrije (1).

Za vsakega strokovnjaka sta bili predpisana natančna razdelitev nalog in njegova vključenost v delo projekta. Ta je bila predpisana na podlagi delovnih dni v mesecu. Vsak

³ Več o predsedovanju Slovenije Svetu EU na področju civilne zaščite in »blejske pobude« v članku Berglez, M., Dobnik Jeraj, M., Volaj, G. (2008): Predsedovanje Slovenije Svetu Evropske unije (EU) – Civilna zaščita. Ujma, št. 22: 271–278.

⁴ Izkušnje in znanje ključnih strokovnjakov so bili izbirni kriterij ob analizi prispelih prijav za izvedbo programa in ocenjeni na podlagi priloženih življenjepisov. Drugi polovični del ponderja za izbiro izvajalca posameznega podprograma je temeljil na oceni vsebine prijave in predloga za izvedbo programa.

URSZR	Konzorcij	Države prejemnice pomoči in Komisija EU
Projektni svet	Konzorcijski partnerji	Steering Group
Delovne skupine	Ključni strokovnjaki	Exercise Planning Group
	Neključni strokovnjaki	
Preglednica 1: Vključeni v upravljanje projekta Table 1: Project management participants.		

strokovnjak vsak mesec pripravi dnevnik opravljenega dela. Vodilni strokovnjak je v projektu zaposlen za poln delovni čas, preostali ključni strokovnjaki za polovičnega. Neključni strokovnjaki pa so bili vključeni ob posameznih dogodkih projekta, kot so vaje, sestanki s predstavniki Evropske komisije in držav upravičenk ter na pripravljanih sestankih konzorcija, na t. i. sestankih Skupine za pripravo vaje (Exercise Planning group), na katerih so bile obravnavane vse aktivnosti, povezane s pripravami na vaje.

Slika 2 prikazuje ravni upravljanja projekta. Organizacijska struktura vključuje različne nacionalne in mednarodne subjekte. Čeprav večnivojsko upravljanje in različna vloga vključenih vnašajo določeno celovitost v upravljanje projekta, z vodenjem ni bilo težav, saj sta vse ključne aktivnosti vodila URSZR in vodja projekta. Potrebni so bili medsebojno usklajevanje in komuniciranje v vseh fazah izvajanja projekta ter skupno načrtovanje posameznih aktivnosti.

Ena izmed bistvenih nalog izvajanja projekta je tudi sprotno **poročanje** naročniku projekta tj. Komisiji EU. Uvodno poročilo (Inception Report) je bilo pripravljeno po koncu uvodne faze projekta, ki je trajala tri mesece. Poročilo je vsebovalo opis izvedenih nalog v uvodni fazi, detajlni načrt izvedbe projekta, finančni načrt projekta, organizacijsko strukturo projekta, seznam neključnih strokovnjakov ter koledar glavnih dogodkov projekta in terminsko predstavitev vseh aktivnosti projekta, predstavljeno v diagramu Gantt.

Izvedene naloge in finance so bile redno predstavljene v trimesečnih statusnih poročilih. Poročilo je vsebovalo predstavitev izvedenih aktivnosti, finančno poročilo ter dnevnik dela posameznih vključenih strokovnjakov. Statusna poročila vsebujejo tudi poročila revizorja. Projekt je zahteval zunanje revidiranje, ki je prav tako izvedeno vsako trimesečje. V projektu je bila izbrana zunanja revizorska hiša, ki je izpolnjevala pogoje za revidiranje porabe finančnih sredstev in vključevanje posameznih strokovnjakov.

Po prvem letu izvajanja projekta je bilo pripravljeno tudi vmesno poročilo Interim report, ki je predstavilo aktivnost, izvedeno ob koncu polovice projekta.

Organizacija mednarodnih vaj IPA SI - QUAKE 2011 in IPA CRO - FLOODS 2012

Priprave na vajo so se začele takoj po začetku izvajanja programa konec leta 2010, ko se je začelo projektno delo različnih med seboj povezanih aktivnosti, potrebnih za realizacijo cilja, v okviru natančno določenih rokov, predstavljenih v uvodnem poročilu – in v okviru določenih finančnih sredstev ter človeških virov. Terminski načrt in lokacija mednarodnih vaj sta bila predstavljena v Uvodnem poročilu po preteku prvega trimesečja izvajanja programa.

Glavna dogodka projekta sta bili dve mednarodni praktični vaji:

- prva regionalna praktična vaja s scenarijem potresa **IPA SI-QUAKE 2011** Slovenija; 19.–22. oktober 2011, s štabno vajo 14. in 15. junija na Bledu;
- druga regionalna praktična vaja s scenarijem poplav **IPA CRO-FLOODS 2012** Hrvaška; 21.–25. maj 2012, štabna vaja 14. in 15. februarja v Tuhelju na Hrvaškem.

V uvodni fazi projekta je bilo treba naročnika projekta, Evropsko komisijo, prepričati, da je bila prva vaja izvedena v Sloveniji, kar sicer program ni predvideval. Argumenti za spremembo prvotnih zahtev naročnika, da sta obe vaji organizirani na območju držav upravičenk, so temeljili predvsem na omejenem času za pripravo prve vaje, zaradi težav pri vzpostavitvi potrebnih stikov s potencialnimi gostitelji vaje ter predvidenimi pozitivni učinki dobro organizirane in izvedene vaje za države udeleženke in njihove reševalne enote v Sloveniji.

Nameni in cilji obeh vaj so bili:

1. prispevati k razvoju administrativnih in operativnih zmogljivosti civilne zaščite v državah zahodnega Balkana in Turčije (države prejemnice pomoči v programu IPA);
2. prispevati k povečevanju znanj in izkušenj v državah prejemnicah pomoči o Mehanizmu EU na področju civilne zaščite ter k prevzemanju postopkov in sistemov usklajevanja mednarodne pomoči;
3. prispevati k povečevanju učinkovitega komuniciranja in usklajevanja ob mednarodni reševalni pomoči med državami prejemnicami pomoči in mehanizmom civilne zaščite EU.

Na štabnih in praktičnih vajah je prizadeta država zaprosila za mednarodno pomoč, sodelujoče države pa so pomoč

ponudile skladno s postopki mehanizma civilne zaščite EU. Prizadete države za mednarodno pomoč zaprosijo prek mehanizma civilne zaščite EU in njihovega Centra za spremljanje in obveščanje (MIC – Monitoring and Information Centre). Po prihodu enot v prizadeto državo so v sprejemnem centru (Reception and Departure Center – R/DC) popisali vse mednarodne resurse, ki so prizadeti državi priskočili na pomoč. Za pomoč prizadeti državi za usklajevanje mednarodne pomoči je bil organiziran Center za koordinacijo dejavnosti na območju nesreče (On Site Operations and Coordination Centre – OSOCC).

Namen štabnih vaj je bil predvsem preizkusiti poznavanje postopkov ob zaprosanju in dajanju mednarodne reševalne pomoči. Namen štabne vaje je tudi priprava za praktično vajo, vadbenci so simulirali identične enote, predvidene na praktični vaji, kar je bila za organizatorje kot dodatna informacija o pričakovanih resursih in sposobnostih na praktični vaji. Za pripravo ustreznih delovišč in vseh drugih logističnih zagotovil so bili potrebni stalen stik s sodelujočimi državami ter sodelovanje in sveto vanje pri izboru opreme, moštva in vozil, da bi najbolje lahko izvedli naloge na vaji.

Mednarodna vaja IPA SI – QUAKE 2011

Scenarij vaje IPA SI – QUAKE 2011 je predvideval potres 8. stopnje po Evropski potresni lestvici z epicentrom 30 km JZ od Ljubljane v globini okoli 15 km. Potres je prizadel širšo okolico občin Logatec, Ljubljana, Ig, Brezovica, Vrhnika in tudi porušitve posameznih stavb v občinah Postojna in Kranj. Med potresom (7.50) je bila večina ljudi že v službah, šolah in na javnih mestih, skupno število prizadetih na širšem območju potresa je bilo ocenjeno na 500.000. V zaprosilu za mednarodno pomoč je Vlada RS navedla, da je po prvih ocenah potres zahteval 2000 žrtev, 7000 je bilo ranjenih in okoli 50.000 brez strehe nad glavo.

Vaja je bila pripravljena in izvedena na podlagi Sklepa Vlade RS, Načrta za izvedbo vaje ter Elaborata vaje (Exercise Instructions) skladno s pogodbo z Evropsko

komisijo. Pri izvajanju vaje je bilo treba hkrati upoštevati vso nacionalno zakonodajo ter zahteve naročnika iz pogodbe z Evropsko komisijo.

Za vajo je bilo pripravljenih sedem **delovišč**, ki so ponzarjala različne vrste ruševin in tehničnih nesreč ob potresu. Delovišča so bila pripravljena na podlagi predhodno izdelane gradbene dokumentacije in soglasij z vsemi lastniki zemljišč.

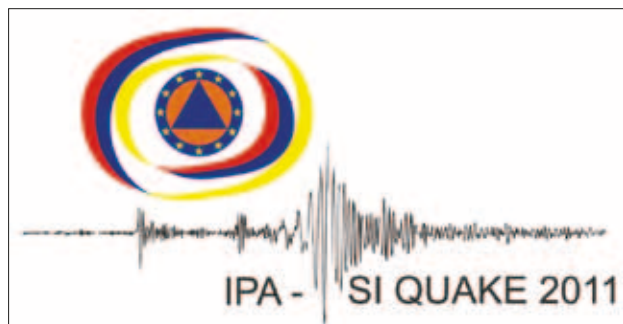
Delovišča so bila pripravljena na lokacijah:

- Podcenter Izobraževalnega centra za zaščito in reševanje (ICZR) Logatec; scenarij: porušena vas »Nered«,
- zapuščena žaga in mlin tovarne Kli Logatec v Industrijski coni Logatec; scenarij: porušena tovarna,
- zapuščena vojašnica v Postojni; scenarij: poškodovana psihiatrična bolnišnica,
- zapuščena tovarna Sava Kranj; scenarij: porušena tovarna,
- ICZR Ig; scenarij: porušene stavbe,
- zapuščeni hlevi Agroemone v Zadobrovi; scenarij: porušeno gradbišče podjetja,
- postaja tovarne železnice Moste; scenarij: železniška nesreča.

Vsako od delovišč je imelo več delovnih točk, vseh skupaj okoli 50. Na delovnih točkah je bilo nameščenih in zasutih okoli 90 lutk, več kot 100 markirantov pa je med vajo igralo vloge ponesrečenih ali paničnih oseb. Delovišča so omogočila preizkus različnih postopkov iskanja in reševanja ter opreme za izdelavo prehodov v ruševinah, dvigovanje in premik bremen ter stabilizacijo ruševine. Reševanje je potekalo iz porušeni ali poškodovanih objektov, prevoznih sredstev in jaškov. Tehnike reševanja in iskanja so vključevale: tehnično iskanje s pomočjo avdio in video naprav, iskanje z reševalnimi psi, stabilizacijo (z lesom, tehnično opremo), delo s tehničnimi sredstvi (dvizne blazine, hidravlična razpirala, motorne žage itn.), dviganje bremen, reševanje iz višin, gašenje, dajanje nujne medicinske pomoči itn. Poleg omenjenih aktivnosti so bili v okviru vaje simulirani aktiviranje mehanizma civilne zaščite EU, sodelovanje s Centrom EU za spremljanje in obveščanje (MIC), sodelovanje enot za iskanje in reševanje v urbanih okoljih (Urban Search and Rescue – USAR) s skupino mehanizma civilne zaščite EU (EU Civil protection team – EUCPT), ki je upravljala OSOCC, in sodelovanje s štabom Civilne zaščite Republike Slovenije.

Enote in podporno osebje so bili nastanjeni v **operativni bazi Logatec** (Base of Operation – BoO) v Podcentru ICZR Logatec. Bazo so skupaj upravljali pripadniki slovenske Civilne zaščite in švedsko-nemškega modula za postavitve začasnih bivališč (Emergency Temporary Shelter – ETS), ki so za namestitve enot postavili 45 šotorov. Baza je vsem udeleženi zagotavljala prehrano, pitno vodo, sanitarije, elektriko, ogrevanje, dostop do interneta idr.

Za slovenski sistem zaščite in reševanja je bila vaja pri ložnost, da preizkusi sistem podpore države gostiteljice

Slika 2: Logotip vaje IPA SI – QUAKE 2011

Figure 2: IPA SI – QUAKE 2011 Exercise logo.

Slika 3: Šotorišče v operativni bazi
Figure 3: Operations base camp.

(Host Nation Support – HNS). Ta je v okviru vaje vključeval podporo pri prehodu meja, pomoč in spremstvo slovenskih častnikov za zvezo, ki so bili dodeljeni vsaki enoti, upravljanje operativne baze, zagotavljanje varnosti in medicinske pomoči, zagotavljanje informacijske in komunikacijske (IKT) podpore, nastanitve, prehrano itn.

Na vaji so sodelovale enote za iskanje in reševanje USAR iz sedmih držav prejemnic pomoči (Hrvaška, Srbija, Črna gora, Makedonija, Kosovo, Albanija in Turčija) ter slovenska enota za iskanje in reševanje v urbanih okoljih srednje velikosti (MUSAR). Poleg URSZR so na vaji sodelovali tudi Inšpektorat Republike Slovenije za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, Generalna policijska

uprava in Policijske uprave Ljubljana, Postojna, Kranj ter Generalna carinska uprava.

Skupaj je na vaji aktivno sodelovalo približno 300 ljudi, od tega 200 reševalcev (s 35 vozili in 10 psi) pripadnikov enot iz držav partneric in iz Slovenije, 80 pripadnikov Civilne zaščite in zaposlenih na URSZR ter 21 pripadnikov švedsko-nemškega modula za postavitve začasnih bivališč (ETS). Za nemoten potek vaje je bilo vključenih dodatnih 300 članov podpornega osebja in markirantov, ki so ga sestavljali evaluatorji in trenerji, 10 članov vodstva vaje iz Nemčije, Slovenije in Švedske, uslužbenci URSZR, pogodbeni pripadniki Civilne zaščite, gasilci iz lokalnih prostovoljnih gasilskih društev in profesionalnih gasilskih enot, pripadniki Rdečega križa, taborniki, študentje novinarstva, izvajalci nujne medicinske pomoči itn.

Na vaji je sodelovalo tudi 60 tujih opazovalcev iz vseh osmih držav prejemnic pomoči, konzorcijskih partneric in iz Avstrije, Belgije, Bolgarije, Litve, Nemčije, Švedske in z Danske ter Madžarske. Med njimi je treba izpostaviti direktorje služb za civilno zaščito iz posameznih držav, veleposlanike partnerskih držav v Sloveniji in predstavnike Evropske komisije.

Potek vaje

Enote so v Slovenijo prispele v popoldanskih urah 19. oktobra, večinoma na mejnem prehodu Obrežje. Na mej-

Sodelujoči		Število
1.	Enote USAR držav prejemnic pomoči v programu IPA	180
2.	Sodelujoče enote USAR iz Slovenije	20
3.	Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje – skupina za logistično podporo	50
4.	Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje – skupina za koordinacijo mednarodne pomoči	20
5.	Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje – skupina za informatiko in komunikacije in Enota za zveze (EHI)	10
6.	Enota za zagotovitev začasne namestitve – ETS	20
	Skupaj	300
Število podpornih sodelujočih		
1.	Mednarodna skupina za nadzor in vodenje vaje – EXCON	20
2.	Podskupina za pripravo delovišč in izvajanje ter nadzor vaj tehničnega reševanja iz Gasilske šole ICZR	40
3.	Logistična pomoč pri pripravi delovišč	50
4.	Imitatorji	100
5.	Ocenjevalci vaje	12
6.	Skupina za program opazovalcev vaje in VIP	10
7.	Skupina za zdravstveno pomoč in pripravo markirantov	25
8.	Skupina za odnose z javnostmi	5
9.	Opazovalci – domači	55
10.	Opazovalci – tuji	60
11.	Število drugih, povabljeni, novinarji itn.	25
	Skupaj	400
Preglednica 2: Pregled sodelujočih oseb na vaji IPA SI-QUAKE 2012		
Table 2: Overview of IPA SI-QUAKE 2012 exercise participants.		

Slika 4:
Aktivnosti v sprejemnem centru R/D C
Figure 4:
Activities at the Reception/Departure centre.

Slika 5:
Aktivnosti USAR in podpiranje poškodovanega objekta
Figure 5:
USAR operations – propping up of a damaged facility.

Slika 6:
Delo na ruševini
Figure 6:
Rubble work.

Slika 7:
Reševanje ob nesreči vlaka
Figure 7:
Railway accident rescue
operation.

Slika 8:
Reševanje iz globine
z uporabo trinožca
Figure 8:
Depth rescue operation
using a tripod.

nem prehodu je bil organiziran tudi sprejemni center (R/D C), kjer so predstavniki enot predali specifikacijo svojih enot, hkrati pa so dobili informacijo o nesreči in organiziranju reševanja ob potresu. Sprejemni center so skupno organizirali predstavniki Civilne zaščite ter skupina mehanizma civilne zaščite EU (EU Civil protection team), ki je bila v Slovenijo napotena kot dodatna pomoč pri oceni stanja in usklajevanja mednarodne pomoči. Vse enote so tega dne v večernih urah prispele tudi v nastanitveni center v Logatcu. Modul ETS in večji del slovenskih sodelujočih skupin so v bazo Logatec prispeli že 17. oktobra. Izvesti je bilo treba vse potrebno za namestitev enot s šotori z ogrevanjem, sanitarnim delom in potrebno razsvetljavo.

Naslednjega dne 20. oktobra so reševalne enote delovale na lokacijah v Logatcu in Postojni pod nadzorom slovenskih inštruktorjev ter mednarodnih trenerjev. Za vso logistično in drugo pomoč so imele enote poleg trenerja nenehno ob sebi tudi častnika za pomoč države

gostiteljice. Ob prihodu na ruševino so se morala vodstva enot zglasiti pri vodji intervencije, ki je enotam predstavil situacijo in najnujnejše naloge. Enote so delovale skupaj. Na deloviščih so morale sodelovati tako pri pripravi načrta intervencije kot pri združevanju osebja in opreme za posamezne aktivnosti iskanja in reševanja v ruševinah. K realnejšim pogojem je pripomoglo tudi vreme, ki sodelujočim ni prizanašalo – močnemu deževju se je jutraj pridružil veter; ob pol enajsti uri dopoldne pa je v Logatcu in okolici začelo močno snežiti. Sneg je povzročal številne težave tudi v nastanitveni bazi. Zaradi teže snega se je čez dan sesedla skoraj polovica šotorov. Čprav so pripadniki enote ETS in Civilne zaščite uredili šotore, je bila pripravljena tudi rezervna lokacija za namestitev enot v telovadnici podcentra ICZR v Logatcu. Poleg tega je proti večeru v bazi zmanjkalo elektrike, kar je povzročilo dodatne težave.

21. oktober je bil namenjen skupnemu delu vseh enot na območju zapuščene tovarne Sava v centru Kranja.

Za dodatno pomoč vodji intervencije je bila poleg štaba intervencije organizirana tudi podenota mednarodnega štaba OSOCC – Sub OSOCC. Aktivnosti so potekale od 10.30 ure do 20.40, kar je omogočalo tudi preizkušanje usposobljenosti za delo ponoči. Enote so izvajale različne postopke iskanja preživelih, reševanja iz ruševin ter stabilizacije objekta. Zadnji dan vaje, 22. oktobra, pa so bile enote napotene na širše območje mesta Ljubljana, kjer so v parih vadile na deloviščih v Zadobrovi, Mostah in na Igu. Vaja je bila končana v zgodnjih popoldanskih urah, popoldne pa je bila organizirana evalvacijska delavnica, ki so se je udeležili vodje ekip, trenerji in člani vodstva vaje. Delavnici sta sledila slovesen zaključek in postroj vadbencev.

Mednarodna vaja IPA CRO – FLOODS 2012

Scenarij vaje IPA CRO – FLOODS 2012 predvideva obilne padavine, ki prizadenejo sever in severozahod Republike Hrvaške. Pretok reke Save je 20. maja 3540 m³/s in poplavi več kot 1000 stanovanjskih in industrijskih objektov na območju mesta Zaprešić in sosednjih občin Brdovec, Dubravice in Marija Gorica. 14 ljudi je v poplavih umrlo, 45 jih še pogrešajo, 135 pa je poškodovanih. Neposredno je ogroženih okoli 4000 ljudi. Poplave prizadenejo tudi vasi Samoborski Otok, Medsave, Orešje, Rakitije in Bestovje zaradi prepusta protipoplavnih nasipov. Zagreb ni bil prizadet zaradi učinkovitih protipoplavnih nasipov in odtočnih kanalov. Aktivnosti ob nesreči je vodil Štab zaščite in reševanja Zagrebške županije. Hrvaška je zaprosila za mednarodno pomoč prek mehanizma civilne zaščite EU.

Za vajo je bilo prav tako kot na vaji v Sloveniji pripravljenih sedem **delovišč**, ki so ponazarjala različne reševalne aktivnosti ob poplavih, in sicer reševanje na vodi, medicinsko podporo, črpanje vode, reševanje v vodi, RKB-zaščito, reševanja na divjih vodah, uporabo vrhne tehnike pri reševanju z višin, preventivo pred poplavami ipd.

Delovišča so bila pripravljena na lokacijah:

- jezero Rakitije; scenarij: poplavljen vas, reševanje na vodi in iz nje,

- jezero Orešje; scenarij: poplavljen vas, reševanje na vodi in iz nje,
- vas Medsave; scenarij: reševanje na vodi in iz nje,
- sotočje reke Krapine in Save; scenarij: reševanje na divji vodi,
- jezero Zaprešić; scenarij: poplavljen vas, reševanje na vodi in iz nje,
- jezero Čiče; scenarij: poplavljen vas, izpust nevarnih snovi, reševanje na vodi in iz nje,
- Horvati; scenarij: izpust nevarnih snovi iz skladišča.

Na vsakem od delovišč je pripravljenih več različnih aktivnosti iskanja in reševanja ob poplavih z različnimi stopnjami zahtevnosti in uporabo različnih reševalnih tehnik in opreme.

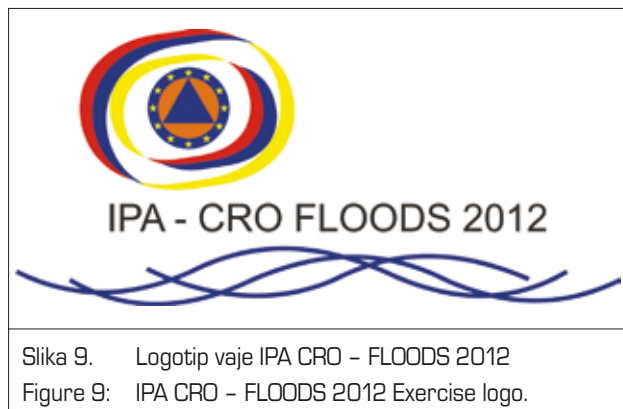
Enote in podporno osebje so bili nastanjeni v **operativni bazi Rakitije** (BoO) v vojašnici, kjer sicer deluje Center za varnostno sodelovanje RACVIAC. V bazi je mešani švedsko-nemški modul ETS pripravil za enote šotore, v Sloveniji pa so jih enote postavile same. V nastanitveni bazi je v šotoru deloval tudi Štab za koordinacijo mednarodne pomoči OSOCC. V bazi so bili zagotovljeni tudi prehrana, pitna voda, sanitarije, elektrika, ogrevanje in skladiščni prostori.

Na vaji so sodelovale reševalne enote iz sedmih držav prejemnic pomoči (Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Srbija, Črna gora, Makedonija, Kosovo in Albanija). Enote so bile organizirane za opravljanje različnih nalog ob poplavih, kot so reševanje na vodi, reševanje v vodi – potapljanje, prečrpavanje vode, RKB-zaščita, prva pomoč ipd. Poleg držav prejemnic pomoči so na vaji sodelovale tudi enote iz držav konzorcija in Luksemburga ter mednarodna enota Rdečega križa za prečiščevanje vode. Iz Nemčije sta se vaje udeležili manjša enota THW za upravljanje s plavajočimi pontoni in helikopterska enota nemške zvezne policije s helikopterjem Eurocopter Super Puma.

Tako kot na vaji v Sloveniji je tudi na IPA CRO-FLOODS 2012 imela pomembno vlogo nemško-švedska enota za postavitve začasnih bivališč (ETS), ki je skupaj s kolegi iz hrvaške zagotavljala nastanitev v bazi. Iz Luksemburga je na vaji sodelovala enota za tehnično in komunikacijsko podporo.

Na vaji je sodelovala tudi slovenska enota za hitre reševalne intervencije v sestavi 26 pripadnikov z 11 vozili (5 x Nissan, Iveco, Unimog, Actros, 2 x kombi VW, Sedici) ter dvema čolnoma z motorjem in enoto AVS za prečrpavanje vode. Enoto so sestavljali vodstvo in ekipe za podporo, za reševanje na vodi in iz nje, za prečrpavanje vode in za tehnično potapljanje.

Poleg reševalnih enot je bila za nemoten potek in učinkovito izvedbo vseh aktivnosti na vaji dejavna tudi hrvaška Državna uprava za zaščito in reševanje (DUZS), ki je izvajala aktivnosti podpore države gostiteljice (prehod meje, vizije, spremstvo, nastanitvena baza, zdravstvena

Slika 9. Logotip vaje IPA CRO – FLOODS 2012
Figure 9: IPA CRO – FLOODS 2012 Exercise logo.

Slika 10: Operativna baza
Figure 10: Operations base.

Slika 11:
Umivalnica
Figure 11:
Washing facility.

pomoč, komunikacijska in informacijska podpora, prehrana, sanitarije ipd.). Prav tako so bili zaposleni v DUZS aktivneje vključeni v pripravo delovišč, pripravo programa za opazovalce in tuje goste, za organizacijo prevozov ipd. Hrvaška lokalna gasilska društva, Rdeči križ in Visoka šola za krizno upravljanje Velika Gorica so zagotovili osebje za

vlogo inštruktorjev, varnostnega osebja, vodij intervencij in markirantov ter drugih. Osebje preostalih konzorcijskih držav je opravljalo administrativno, finančno in informacijsko podporo. Mednarodni predstavniki so delovali kot trenerji, nadzorniki vaje in strokovnjaki za varnost in varstvo pri delu.

Sodelujoči		Število
1.	Enote držav prejemnic pomoči v programu IPA	156
2.	Sodelujoče enote iz Slovenije, Nemčije in Luksemburga	45
3.	Hrvaška Državna uprava za zaščito in reševanje – skupina za koordinacijo mednarodne pomoči	20
4.	Enota za zagotovitev začasne namestitve – ETS	16
	Skupaj	240
Število podpornih sodelujočih		
1.	Mednarodna skupina za nadzor in vodenje vaje – EXCON	20
2.	Trenerji	10
3.	Ocenjevalci vaje	7
4.	Preostalo podporno osebje (DUZS, gasilci, potapljači, Hrvaški Rdeči križ, študenti, zdravstvene službe)	150
5.	Opazovalci – tuji	63
6.	Število drugih, povabljeni, novinarji itn.	25
	Skupaj	275

Preglednica 3: Pregled sodelujočih oseb na vaji IPA CRO – FLOODS 2012

Table 3: Overview of IPA CRO - FLOODS 2012 exercise participants.

Slika 12:
Sprejemni center R/D C
Figure 12:
Reception/Departure
centre.

Slika 13:
Sestanek v centru
za koordinacijo dejavnosti
OSOCC
Figure 13:
Meeting in the On-Site
Operations Coordination
Centre (OSOCC).

Slika 14:
Reševanje na poplavljenih
območjih
Figure 14:
Rescue operation in flood-
affected areas.

Skupaj je na vaji sodelovalo približno 220 reševalcev s 57 vozili in 23 čolni ter približno 275 podpornega osebja.

Potek vaje

Podporno osebje za vajo je v bazo Rakitije in modul ETS prispelo že nekaj dni pred prihodom enot. Enote so na Hrvaško prispеле v ponedeljek, 21. maja. Dan prej je bilo izvedeno tudi aktiviranje mehanizma civilne zaščite EU ob zaprosilu Hrvaške za pomoč. Prispеле enote so se ob prihodu na prizadeto območje javile v sprejemnem centru (R/D C), ki je bil organiziran kot del sistema podpore države gostiteljice, ki ga je Hrvaška skupaj s skupino mehanizma civilne zaščite EU (EU Civil Protection team – EUCPT) zagotovila tujim reševalnim enotam. Vodstveni del enot je bil takoj ob prihodu povabljen na izvidovanje prizadetega območja iz zraka, ki ga je zagotovil nemški helikopter. Operativni del enot je bil napoten

v bazo Rakitije, kjer so v primerjavi s Slovenijo morale enote same postaviti šotore, ki jih je zagotovil modul ETS.

Operativni del vaje se je začel naslednji dan, ko so bile enote po jutranjem sestanku v štabu OSOCC napotene na poplavna območja v širši okolici baze v Rakitiju. Ob prihodu na določeno območje so se enote javile lokalnim vodjem intervencije, ki so enotam predstavili situacijo ter jim razložili naloge, ki so jih morali izvesti. Enote so morale nato skupno sodelovati pri analizi vseh svojih zmogljivosti, opreme ter izkušenj in so skupaj z vodjem intervencije izdelale načrt intervencije, ki je moral upoštevati prioritete pri reševanju ter težavnost posamezne naloge. Delovne točke na delovišču so vsebovale tudi nevarne snovi, ki so jih morale enote pred nadaljevanjem reševanja prepoznati in omejiti. Druge naloge na deloviščih so bile še iskanje in reševanje na vodi in v njej, reševanje oseb iz potopljenih vozil, s streh potopljenih hiš, ob zemeljskem plazju ipd. Naloge so se končale v večernih urah, vsakič

Slika 15:
Uporaba vrvene tehnike
Figure 15:
Rope technique.

Slika 16:
Sodelovaje različnih enot
Figure 16:
Participation of different units.

Slika 17:
 Zahtevno reševanje z višine
 Figure 17:
 High altitude rescue
 operation.

Slika 18:
 Plavajoči pontonski sistem
 Figure 18:
 Modular pontoon system.

pa po sestanku s trenerji, ki so naloge posamezne enote spremljali.

Drugi dan vaje, 23. maja, se je začel z nočnim alarmom, in sicer zaradi razburjenih domačinov, ki so zahtevali pomoč na poplavljenih območjih. Enote so na lokacijah krožile, kar je omogočalo primerjavo posameznih postopkov in načinov dela. Zadnji dan vaje, 24. maja, so aktivnosti potekale na deloviščih v Rakitijah, Orešju, Krapini, Zapršiču in Čičah. Na deloviščih je bil velik poudarek na medsebojnem sodelovanju različnih enot z vodjem intervencije. Vaja se je končala do 14. ure, ko so se enote vrnile v bazo, kjer je sledila sklepna slovesnost s postrojem enot. Po koncu vaje je bila organizirana tudi evalvacijska konferenca, na kateri so prve sklepne ugotovitve in ocene vaje predstavili strokovnjak za ocenjevanje vaje, strokovnjak za varnost in varstvo pri delu ter dva predstavnika skupine za ocenjevanje vaje.

Sodelovanje na rednih vajah mehanizma CZ EU

Ena izmed nalog v programu IPA CZ je poleg organiziranja praktičnih terenskih vaj tudi sodelovanje na rednih vajah mehanizma civilne zaščite EU, ki jih pripravijo članice EU s sofinanciranjem iz proračuna Evropske komisije. V okviru dejavnosti so bili organizirani ogledi naslednjih vaj:

- mednarodna vaja Poseidon, Grčija; 24.-24. oktober 2011; scenarij: potres in cunami. V program ogleda vaje sta vključena predstavnika Kosova in Makedonije;
- mednarodna vaja EU RICHTER, Francija; 23.-26. maj 2012; scenarij: potres na meji med Francijo in Španijo (regija Aragnouet). V program ogleda vaje je bilo vključenih pet predstavnikov iz programa IPA (Albanija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Kosovo in Makedonija) ter dodaten strokovnjak iz Slovenije;

- mednarodna vaja EU BALEX DELTA, Finska; 28.–31. avgust 2012; scenarij: onesnaženje morja. V program ogleda vaje so vključeni trije strokovnjaki iz programa IPA (Hrvaška, Makedonija, Albanija) ter dva strokovnjaka iz Slovenije.

Skupaj si je vaje ogledalo 11 strokovnjakov iz držav, prejemnic pomoči, kar je še dodatno prispevalo k širitvi izkušenj o organizaciji večjih vaj na področju zaščite in reševanja ter razvoja civilne zaščite.

Sklepne misli

Program IPA CZ se z zaključnim evalvacijskim delom izvaja še do konca novembra 2012, celotna analiza izvedbe programa pa bo predstavljena po koncu programa.

S predhodnimi analizami programa in analizami posameznih vaj je bilo ugotovljeno, da so bili cilji in namen obeh vaj doseženi, vsi načrtovani segmenti so bili na vajah preverjeni. Vaje so bile kot najvišja stopnja usposabljanja vseh sodelujočih subjektov v organizacijskih in tudi sicer čim bolj realnih razmerah, pri čemer se je pokazalo, kako obširne in zahtevne so mednarodne reševalne intervencije in kako pomembni sta celovita koordinacija in logistična podpora tujim reševalnim enotam.

Vaje, organizirane v programu IPA CZ vaja, so prispevale k doseganju cilja programa, saj so enote pridobile nova znanja s področja mednarodnih reševalnih intervencij ob potresu in poplavih, dodatno so se seznanile z načeli delovanja mehanizma civilne zaščite EU in delovanjem enot v mednarodnem okolju. Vendar tovrstne vaje niso samo neprecenljiva izkušnja za partnerske države, temveč tudi za vse udeležence iz Slovenije, ki so obe vaji IPA SI – QUAKE 2011 in IPA CRO – FLOODS 2012 pripravili in izvedli ali so na vaji sodelovali kot vadbenci. Vsekakor sta slovenski in hrvaški sistem zaščite in reševanja vaji dobro izkoristila tudi za pripravo sistema podpore države gostiteljice ob morebitni potrebi za mednarodno pomoč s sodelovanjem Carine in Policije ter ob upoštevanju razvoja mednarodnih smernic na tem področju. Vaja IPA SI – QUAKE je bila velika preizkušnja za sistem zaščite in reševanja, civilne zaščite in URSZR pri zagotovitvi logistične podpore in potrebe koordinacije mednarodnih reševalnih enot z vključevanjem širšega obsega delavcev URSZR. Na vajah je bila poudarjena potreba po določitvi nalog in delovnih procesov skupinam za podporo štabom Civilne zaščite. Pri tem se je izkazalo, da bi lahko pripravljene obrazce še izpopolnili za tovrstne intervencije, jih dopolnili z ustreznimi obrazci za knjiženje odločitev,

poročil, izjav za javnost in drugih dokumentov. V delo je treba vključiti pravila vodenja delovnih kart in uporabe sodobne informacijsko-komunikacijske opreme in tehnologij.

Poleg tega je bil pri pripravi vaje v Sloveniji velik poudarek na pripravi delovišč. Del delovišč je ostal ICZR Ig za nadaljnje potrebe usposabljanja iskanja in reševanja ob potresih in porušitvah. Delovišča bodo omogočala uvajanje vsebin težjih reševalnih intervencij ob porušitvah v redna usposabljanja, skupaj z uporabo mednarodno priznane metodologije INSARAG. Slovenija je od strokovnjakov iz mednarodne skupine za nadzor in vodenje vaje pridobila nove izkušnje organiziranja vaj ter hkrati tudi novo znanje in izkušnje na področju črpanja EU-sredstev.

Na obeh vajah ni bilo poškodb in vsi reševalci so se varno vrnili domov. Vaji so udeleženci, opazovalci, evalvatorji in organizatorji ocenili kot uspešni in na podlagi poglobljene analize obeh vaj lahko ugotovimo, da sta bili v smislu načrtovanja, organizacije, dokumentacije, medijske pokritosti, zavarovanja sodelujočih, gledalcev, predstavnikov medijev in izvedbe zelo zahtevni in dobro pripravljeni, cilji vaje pa so bili uresničeni.

Viri in literatura

1. Uredba Sveta 1085/2006, sprejeta dne 17. julija 2006, (dostopno na: http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/enlargement/e50020_en.htm).
2. Pogodba z Evropsko komisijo št. 22020701/2010 /576760/SER/C3 z dne 28. 10. 2010 za pripravo in izvedbo dveh regionalnih vaj in organizacijo vključitve držav prejemnic pomoči na vajah, organiziranih v okviru mehanizma civilne zaščite EU.
3. Sklep Vlade RS št. 84300-6/2011/4 o pripravi in izvedbi vaje »IPA SI-QUAKE 2011«.
4. Sklep Vlade RS št. 84300-2/2012/3 o pripravi in izvedbi vaje »IPA CRO-FLOODS 2012«.
5. Berglez, M., Dobnik Jeraj, M., Volaj, G., 2008. Predsedovanje Slovenije Svetu Evropske unije (EU) – Civilna zaščita. Ujma 22, 271–278.
6. Berglez, M., Lotrič, S., 2010. Možnosti pridobivanja finančnih sredstev iz Evropske unije za (so)financiranje aktivnosti s področja sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Ujma 24, 269–277.
7. Spletna stran Programa IPA CZ; dostopno na <http://www.ipacivilprotection.eu>.
8. Ponudba za razpis ter poročila o izvajanju programa IPA CZ, dostopno pri avtorju članka.